

Catala - v. Miquel 169

PERIÓDICH DESENAL, ARTÍSTICH, LITERARI Y CIENTÍFICH

Any I

Barcelona 20 de Desembre de 1880

Núm. 17

PREUS DE SUSCRIPCIÓ				Se publica els dies 10, 20 y 30 de cada mes	PREUS DE SUSCRIPCIÓ PAGANT EN OR	
ANY	SEMESTRE	TRIMESTRE	MES		ANY	SEMESTRE
Espanya y Portugal	60 rals	32 rals	18 rals	6 rals	Cuba y Puerto-Rico	5 pesos forts
Païssos de l' Unió Postal	76 "	40 "	"	"	Filipinas, Méjich y Riu de la Plata	6 " 3'50 "
No s' servirà cap suscripció que no s' pagui per endavant						

GRUTA DE LA NATIVITAT EN BETHLEM

SUMARI

TEXT. — CRÒNICA GENERAL, per R. = NOSTRES GRABATS, per Eduard Támaro. = FOLLAS NOVAS, per J. Franquesa y Gomis. = CANÇÓ DEL BRESSOL (poesia), per Jacint Verdaguer, Pbre. = EL CAPELLÀ MORO DE LA LLONJA, (acabament), per Pere d' Alcàntara Penya. = NADAL (traducció), per Ramon Picó y Campañar. = UN REMITIT. = NOVAS. = LLIBRES REBUS. = BELLAS ARTS, per A. Gallard.

GRABATS. — GRUTA DE L' NATIVITAT EN BETHLEM. = BARTOMEU ESTEVE MURILLO. = LA NATIVITAT. = IGLESIAS DE SANTA MARÍA EN SANT PERE DE TARRASA.

CRÒNICA GENERAL

Lo Colegi d' advocats ha sigut en nostra última dese- na lo teatro ahont s' empenyà gran batalla entre 'ls partidaris del dret català y 'ls anomenats reformistes, denominació vergonyant ab que s' adornan, al dir de molta gent, los que volen que desapareixen las seculars institucions jurídiques que 'ns donan fesomia propia y á las quals no s' havia atrevit á posar ma ni l' mateix Felip V, després de terminada la famosa guerra de successió, de memoria tristissima pera tots los bons catalans.

En aquesta ocasió lo catalanisme no pot cantar victòria; lo Colegi d' advocats de Barcelona estarà representat en lo Congrés de Jurisconsults catalans per deu reformistes, es á dir, per deu partidaris de la unificació de còdichs, y vuyt foristes, es á dir, partidaris del dret català, ab las úniques y precisas modificacions qu' exigescan las necessitats dels nostres temps. En cambi, segons nostras noticias en lo Congrés, dominarán per una gran majoría los elements foristas y aixó nos ha de consolar de la decepció que nos ha fet experimentar lo Colegi d' advocats de Barcelona.

Si es que ja sia arribada l' hora d' unificar la legislació de las diverses provincias d' Espanya, com ho asseguran sos entusiastas defensors, pot també dirse qu' ha arribat l' hora de que Catalunya desapareixi com á entitat propia y depose sa preponderancia actual, als peus d' altra provincial més afortunadas, ahont principalment ve fomentantse l' atmósfera d' unificació legislativa.

Nosaltres volém creure, y tal vegada nos deixém portar d' un optimisme imprudent, que 'ls elements foristes s' imposaran per sa calitat y per sa canitatem en lo Congrés de Jurisconsults Catalans y que las resolucions d' aquest, trascendirán ab tota sa importancia devant de la Comissió general pera portar á efecte la decantada unificació.

Per mes que avuy en certas esferas priven las corrents d' un cosmopolitisme degradant, volém tenir lo valor de renunciar á tots los avantatges que 'ns prometen los unitaristas ab sos sofisticis sistemes; no es hora encara de renegar tot un passat de gloria y de grandesa per un pervindre duptós de foscuria y nebulositats.

* *

La colossal empresa del canal de Panamá pot dirse qu' està ja assegurada; los capitals suscrits pera la mateixa han acudit de totes las parts del mon y principalment d' Espanya, segona nació d' Europa qu' ab sos capitals haurà contribuït á la gegantina concepció de M. de Lesseps. Y en nostra Espanya es Barcelona la plassa comercial qu' ha suscrit més accions (38,000); Madrid no hi ha contribuït més que pera 30,000.

Segons calculs de M. de Lesseps «Lo canal de Panamá serà un fet y sa apertura á la navegació y al tràfec s' verificarà en 1887.» L' esfors d' aquest célebre enginyer ha lograt que 'l projecte s' imposés á sos adversaris més declarats, de tal manera, que fins entre 'ls North-Americans ha lograt un regular èxit la suscripció pera 'l canal de Panamá y la célebre frasse de Monroe «América pera 'ls Americans» no ha sigut prou pera contrarestar l' instant d' especulació del poble yankee.

No per aixó han desistit los enemichs de la grandiosa empresa de M. de Lesseps. Veus aquí com s' expressa un periódich d' aquella República.

«Mr. de Lesseps sembla qu' està determinat á tornar al president Hayes y al Congrés americà las sevas paraulas sobre 'l canal inter-oceánich. Al Congrés y al Poder Executiu toca donchs pendre una determinació prompte y eficas...»

«Sembla així mateix que veurém ben aviat als enginyers francesos travallant en l' istme de Panamá baix la protecció francesa y baix la jurisdicció dels tribunals francesos ahont en definitiva serán resoltas totes las qüestions que 's susciten sobre la concessió del govern colombià.»

«Pero la ben coneiguda política dels Estats-Units no permetrà l' establiment en l' istme de semblant protectorat extranger. Durant l' últim periodo legislatiu nostre Congrés y nostre Poder-Executiu ho han donat á comprender així ab tota claritat, y l' ministre de nostra Marina envia tres barcos de guerra á l' América Central ab ordre expressa d' establir en sus costas estacions navales y dipòsits de carbó pera accentuar més encara las explícitas paraules del President y de las Cambras.

»Es d' importància vital pera l' influencia y pera 'ls interessos dels Estats-Units que nostres barcos de guerra asseguren en aquelles costas ports y estacions convenientes. Aixó no es amenassar á ningú. Ja fa molts anys que debian haverho fet, avans de que estallés nostra guerra civil. Fassemho ara, fassemho eficásim, y 'ns estalviaríam les innumerables dificultats y gravíssimas complicacions que deurian presentarse en un peregrinaje no llunyà.»

A despit d' aquestas bravatas l' obra tirarà endavant y 'l poema inmortal del geni de M. Lesseps comptarà una plena més. Panamá d' Amèrica serà l' complement del Suez del veïl mon.

* *

En los teatros de Madrid los èxits se succeeixen los uns als altres; al d' Echegaray ha succehit lo de la Patti, y á aquest últim lo de Garcia Gutierrez ab sa última producció *El grano de arena*, pero l' més ruidós, lo que més durada ha de tenir en lo recor d' dels madrilenys, ben segur que serà l' de la incomparable diva qu' en aquests moments està trayent fora de sos límits naturals l' entusiasme de nostres cortesans; fins lo telégrafo ha tingut qu' ocuparre dels preus fabulosos qu' alcansen las butacas del Teatro Real lo dia del debut de la célebre Adelina.

Hi ha que confessar que si una gloria hi ha digne d' envejarse es la gloria del artista del teatro líric, puig que sos admiradors no limitan la seva admiració á un platonisme lo més improductiu, com succeeix casi sempre als demés artistas, sino que la fama del cantant creix paralellement ab la seva fortuna. La d' Adelina Patti es més que respectable; es casi igual á sa universal reputació.

La Traviata que donà en la nit de son debut li proporcionà una ovació casi inverossimil; hi ha qui estraanya que 'l paper de Violeta no siga l' que s' ajusti més á las condicions de la Patti; en Nicolini, que colabora en totes las representacions de la célebre *prima-donna*, no estigue á l' altura d' aquesta, pero es precis confessar qu' aquest *Alfredo* es lo que s' avé més ab aquella *Violeta*.

Los barcelonins no haurém pogut aconseguir la sort de que la Patti vingue á ferse aplaudir en nostre proszeni; ni las proposicions de dos de nostres més acaudalats capitalistes ni las del empressari del teatro de Santa Creu hi han pogut res; y tingas en compte qu' en aquesta ocasió no 'ns hem perdut, com es fama que acostumem, per nostra tacanyería; s' havian ofert á la celebrada artista quinze mil pessetas per funció.

En lo teatro de la Comedia tingué lloch l' estreno de *El grano de arena*, drama de don Antoni García Gutierrez, y que meresqué una entusiasta ovació á son autor; ab tot y aixó las nostras noticias no 'ns permeten donar á l' obra estrenada l' importància de *El Troyador*, *Simon Bocanegra*, *Doña Urraca de Castilla* y altras del mateix autor.

* *

Sembia que per últim las autoritats de nostra ciutat s' han decidit á perseguir, á lo menos d' una manera ostensible, lo funestíssim vici del joch; per més que aixó s' dega á excitacions d' esferas més elevadas no vollem, per aquest motiu, deixar d' alabar tan acertada disposició. Ben segur qu' al ferro aixís interpretarérem los verdaders sentiments de las numerosas famílies que cada dia estan á punt de veure naufragar la seva fortuna y 'l seu honor en las horribles fluctuacions del caprichos etzar.

Aquestas qüestions, que deurian ocupar molt principalment l' atenció de nostres governants, solen prostergarse, y aixó no sols en nostre país, per los altos interessos de la mal anomenada *política*, monstre de set caps qu' està engolint desde antics temps las aspiracions més nobles y elevadas de las nacions.

La república d' Andorra, mínima expressió d' una organiació nacional, ha donat en aquesta qüestió un exemple digne d' imitar a tots los estats de la vetusta Europa. La revolució qu' acaba de consumar-se en aquella república, Arcàdia dels nostres temps, y qu' ha terminat pacíficament ab la proclamació de nous sindicichs, ha reconegut per únic motiu la resistencia de sos pacífics habitants á autorizar la existencia legal d' un d' aquests *Cassinos* en lo llenguatge del mon *fashionable*, y timba en sa acepció més vulgar y gràfica.

* *

L' oportunitat nos duria á parlar de las firas de Nadal, las més tradicionalment conservadas en Barcelona, y á las que donan vida una animació y una alegria especials; pressagis de las festas completissimas ab que s' honra al naxement del Senyor. Mes com ja n' deurém haver de parlar en altre número, sols acabaré desitjant á nostres bons lectors que no sols aquellas Pasquas sino totes quantas vulguin, las pugan lograr ben felissas.—R.

NOSTRES GRABATS

GRUTA DE LA NATIVITAT EN BETHLEM

Los refugis que desde antich tenen á sa entrada las ciutats d' Orient pera donar acollida als viatgers, coneguts ab lo nom de caravanseralls ó refugi pera las caravanas, ahont se suministra per lo ménos pa, ayuga y café; tenen també lo nom de *kan* ó *diversorium*, essent l' últim lo que designan los evangelistas parlant de Joseph y de María en son transit á Egipte pera la conscripció ordenada per l' emperador Cesar August.

No trobarem aquells insignes viatgers lloch en lo ja rublert *diversorium*, y per lo tant, cercaren modo d' acoillir-se en lo fondo d' una gruta oberta en lo plà d' aquella collina, de las que encara restan moltas. Allí prop del pessebre ahont menjaban un bou y una mula tingué lloch lo naixement del Redemptor y ja en lo primer segle de l' iglesia l' any 100, lo Papa Evarist feu edificá sobre aquella gruta un edifici religiós que l' emperador Adrià destruïa en 135. Inmediatament disposà també que á l' entorn d' aquell lloch hi fos plantat un *lucus* ó bosch sagrat dedicat á Adonis y feu adorar á Venus sobre lo precís lloch del naixement. En lo segle II Justí y Orígenes recordaren aquell lloch y purificat en 327 per Santa Helena comensà la grandiosa basílica que terminà son fill Constantí en 333 y que restaurà Justiní en 630.

Baixas á dita gruta per diverses entradas obertas en la inmediata iglesia de Santa Catarina, y á la part oriental de la mateixa gruta se troba l' absida que representa nostre grabat, absida que conserva restos de pintura y mosaics representant lo Naixement del Señor, y que foren posats allí en temps de las Creuadas. Prop de terra de dia y de nit creman 15 llantias de las quals quatre son y están sostingudas pels llatins, cinch per los armenis y sis pels grechs cismàtics.

Una llosa de marbre blanch cubreix lo paviment de l' absida, deixant veure en lo mitj, per una obertura rotonda, una pedra probablement de jaspi de color blavós fosch, voltada per una estrella de plata la que porta en sa ample vorada l' inscripció que designa lo lloch del Naixement dihent: «Hic de Virgine Maria, Jesus Christus natus est.»

MURILLO

Lo célebre creador de l' escola Sevillana, Bartomeu Esteve Murillo, nasqué en Sevilla lo dia 1.º de Janer de 1618, essent son primer mestre son oncle Joan del Castillo continuador de las tradicions florentinas, y una volta aquest passà á Cádiz, Murillo seguí en Sevilla pintant lleugers quadros dits de pacotilla pera Amèrica y també algunas banderas.

Arrivat á Sevilla de retorn de Lòndres son condeixable Pere de Moya, admira en sus obras l' escola de son últim mestre Van-Dyck, y concebint llavors grans desitjos de viatjar, guanyat algun diner ab la venda de gran número de petits quadros, sortí determinat per anar á Italia en 1643, sens prevenir á sa familia ni despedir-se de ningú.

Arrivat á Madrit, Velazquez li facilità la visita dels Museos y residencias Reals y admirat allí per tantas obras mestres, renunció á son viatje á Italia estudià vigorosament, y després de conseguir ab gran destresa la imitació dels primers pintors, comensà á descollar sa originalitat tant en los assumptos religiosos com en aquellas escenes vulgars que prest li adquiriren una celebritat notable.

Llarga fora la enumeració de las obras de Murillo entre las que diferents «Sacras famílias» quadros de la «Nativitat de Jesus» com lo que reproduheix l' adjunt grabat, l' admirable de la «Visió de Sant Antoni de Padua» en la catedral de Sevilla y sus incomparables «Concepcions», han vingut á formar una inmarcessible corona artística pera lo celeberrim pintor espanyol, qui atent sempre al meditad desarrollo de la pintura, fundà en Sevilla ab lo concurs d' Herrera, Valdés i Iriarte una academia de pintura ab modelo natural, que ell posaba, y esplicaba ademés las proporcions y l' anatomia.

Havent caygut d' una encaballada mentres pintaba los desposoris de Santa Catarina en Cádiz, quedà trencat y enmalalti. Retornat á Sevilla tenia la costum de ferse conduhir cada dia á l' iglesia de Santa Creu ahont posat en oració devant del quadro del devallament de la Creu pintat per Campana, es sapigut que cert dia al tancar-se las portas preguntantli lo sagristà perque restaba allí inmóble, respondéu: «Espero que aquests piadosos servidors hajen acabat lo devallament del Señor.»

Als 3 d' Abril de 1682, finà Murillo en brassos de son millor amich Pere Nuñez de Villavicencio, y segons son testament fou soterrat als peus del quadro referit de l' iglesia de Santa Creu.

LA NATIVITAT

Aquest grandios assumpcio, ha sigut tractat ab particular esment per los pintors de totes las escoles. Tots han procurat donar á l' escena aquell singular carácter de sencillesa y propietat digne d' un fet sobrenatural,

essent n' obstant variadas las formes de la presentació del quadro, sinó sos accessoris reconeguts de llarch temps com inalterables per las diverses escolas.

L' espanyola s' ha distingit per lo naturalisme y proba evident d' aixó es lo quadro de Murillo que reproduhim, forma general seguida per los pintors espanyols fins á nostres dias.

No apartantse los pintors de la tradició, sinó en lo lloch, la gruta, possan l' escena prop d' un dels portals de Bethlem; lo siti es rústich y desmantelat, essent lo bressol la tosca menjadora que's conserva encara en una de las iglesias de Roma; Maria y Joseph los únichs personatges principals, y variat lo grupo dels pastors en adoració y en los més dels quadros no faltan tampoch generalment un grupo angélic que entona l' Hossanna en las alturas.

Tampoch deuenen faltarhi may en una bona representació de la Nativitat, lo bou y la mula, animals tan útils al home y de singular simbolisme; opinant l' ilustrat Mr. Martigni que deriva sa representació mística de la profesió de Isaias (1-3) en que diu: «Cognovit bos posse sororem suum et asinus præsepe Domini sui.» Lo no ménos distingit anticuari Mr. Rossi, asegura també que desde mitjans del segle IV, per lo ménos, se troba semblant representació en los numerosos mosaicis pinturas, baixos relleus, etc., en que ve reproduïda la Nativitat de Jesucrist.

IGLESIA DE SANTA MARIA, EN SANT PERE DE TARRASSA

Ocupa avuy Sant Pere de Tarrassa, lo lloch de l' antiga ciutat fenicia de Egara, veu que significa *ciutat nova*, essent fundada uns 600 anys avans de de Jesucrist.

Ennoblida en gran manera pels Romans dels quals quedan diferents memorias y erigida allí Catedral ab bisbe propi en lo segle IV, se presüm que l' àmbit de dita Catedral comprenia lo que ocupan avuy las tres iglesies proxímiques de Sant Pere, Sant Miquel y Santa Maria.

Destruïdas la Catedral y ciutat d' Egara pels alarbs, subsistí n' obstant lo bisbat fins al segle IX; y completa da la destrucció á últims del mateix, en lo segle XI fou definitivament unit lo bisbat al de Barcelona.

Reunidas algunas despullas de l' antiga Catedral, en 1112 fou erigida l' iglesia de Santa Maria qual vista posterior reproduchix nostre grabat, demostrant que es un interessant edifici romànic ab elegant campanar y mirador sobre la cúpula del creuer.

S' observa també en aquesta iglesia que pera sa construcció foren utilitzadas pedras no sols tretas de monuments fenicis, sino particularment la de molts restos romans; quedant empotradas en ella en son interior dos notables lápidas romanas, de las quals la una es una pública memoria erigida per la ciutat municipal de Egara á l' emperador Adrià; y l' altre una memoria sepulcral, que Grania Antusa obtingué decréct dels Decurions, dedicá á son bon marit Quinto Granius Optato, fill de la tribu Galeria, duunvir d' Egara y tribuno militar.

En la fatxada sobre la portalada principal s' hi troba també una lapida de marbre negre ab lletras que foren dauradas, essent l' obit del militar, miles Pere de Jodis, mort als 11 d' Octubre de 1249, y en las parets laterals se troban també las laudes mortuorias de dos presbiteres totas molt antigues en termes que l' una fixa l' any 1203.

Severíssima la fatxada de Santa Maria de Tarrassa, en la que damunt de la portalada d' archs cintrats romànichs en degradació, s' obra una petita finestra en forma de creu, l' interior no ofereix particularitats arquitectòniques, si bé sa distribució y los quetats revelan que no ha sofert grans alteracions desde sa creació.

Lo clos recinte de les tres iglesies de Sant Pere de Tarrassa, ahont adossat á la iglesia de Santa Maria se troba lo modest cementiri vehinal, es digne del pincel de l' artista y excita al recolliment, segons ne dona mostra parcial nostre grabat en lo que reproduchintse la realitat, l' incult terreno presenta aquella vegetació espontànea y ufanosa, que tan s' armonisa ab las ruïnes ó ab los venerables monuments de l' Antiquetat.

EDUARD TAMARO.

FOLLAS NOVAS

Lo nom respectable que ja fa anys, desde la aparició del llibre *Cantares gallegos*, gosa entre tots los amadors de las bellas lletras en Espanya la distingidíssima poetisa donya Rosalía Castro de Murguia, ha vingut á creixe més y més y á ferse ja per sempre inolvidable ab la darrera publicació de l' obra titolada *Follas novas*.

Un llibre de més de 200 planas de versos, dotat de prou forsa d' atracció per no caure de las mans avans

de que'l lector arrivi á la meytat es ja una raresa y una cosa assenyalada en los nostres días en que nos plou al demunt, á tot hora, una plaga de versos y de prosas nascudas per morir instantàneamente, ó á tot lo més per deixar l' impressió d' un article de periódich que's comenta y 's llegeix ab afany avuy per no recordarsen demà ni 'ls que més afectats hi estavan; pero un llibre de versos que com las *Follas novas* interessi sempre, que com més se 'l llegeix més agradi per que'l lector identificantse ab lo poeta troba qu' aquella poesia es sentida, qu' aquells plors lo poeta 'ls ha derramat, que aquella miseria l' autor l' ha vista y la coneix y la vol fer á saber, un llibre com aquell fill d' una verdadera inspiració, que en totes las planas s' hi transparenten los delicadissims sentiments de son autor y un llibre en fi, en que s' hi reproduchix com en un rosari de dolors tota una llarga filera de cants arrancats al amor més entranyable á la terra que lo ha vist neixer, ve á ser no sols una obra que te'l dret de figurar en totes las llibreries dels que s' interessan per la bella literatura sinó que també dintre aquixa un acontexement de no escassa importància.

No pensém anar á escriurer una crítica de las *Follas novas*, que ja per endavant dihem que no 'ns veuriem ab cor per saberhi veure 'ls defectes de que necesariament ha de adolexe tota obra humana, com no fos mirantla d' una manera més que menuda microscòpica á lo qual no estém avesats, y ni tampoch tenim la pretensió de rebuscar frasses y de guarnir periodos per produhir un treball ben arrodonit, generalmania que distingeix als que's dedican al judici crítich de las obras que 'ls serveixen sols d' escusa ó de pretext per guanyarse un nom á costa d' elles y una fama de conciensudíssims escriptors. Lo que solsament motiva aquestas ratllas es l' admiració y l' entusiasme que 'ns ha produxit la lectura repetida de las *Follas novas* de D. Rosalía Castro y lo desitj de darla á conèixer á nostres lectors encara c' ie no siga sinó d' una manera incomplerta.

Rara idea podria semblar la de ocupar l' atenció dels lectors, casi tots ells catalans, en las bellesas que pugan tenir determinadas poesías gallegas y ab tot, al ferho avuy, creyém que las podém retroure ab molta oportunitat.

Sabut es lo soroll que mögué anys endarrera la publicació dels *Cantares gallegos* de la eminent poetisa y 'l més que entusiasme 'l frenesi ab que fou rebut per nostres poetas que se sentian identificats ab aquells cants en aspiracions y en sentiments y en desitjos. Lo renaxement patriòtic de Galicia exhalava un crit, una quexa dolorosa y agudíssima y aqueix crit de pena y de desesperació y de despit a la vegada, trobava en lo renaxement patriòtic de Catalunya un eco fidel y repetit per vint vegadas. Era allavoras quan la literatura catalana esclatava en lo foch vigorós de la juventut y de la vida y compacta y unificada en los poetas més capdals en una sola aspiració, en un mateix ideal (qué hi fa que fos irrealsible?) inundava sos cants á la patria d' aquell sabor veritablement català que avuy, perdut y fins esborrat per sos autors lo resso d' aquells suspirs, inútilment nos afanyariam en buscar en la casi totalitat dels poetas actuals.

Y es que ab lo decurs dels anys y ab la més ràpida carrera que la poesia catalana ha emprés sobre la gallega, aquella s' ha cansat y s' ha acobardit de perseguir lo seu ideal que sempre veia igualment lluny (y qu' era fins per rahons històriques més atrevit que lo dels poetas de Galicia), y salvant pocas excepcions, los poetas d' are s' han donat á cantar coses més pràcticas y las composicions purament patriòticas s' han desvirtuat per complert. Y axó encara pels qu' han seguit recordantse de sa patria; molts altres han obtat pel retrahiment en aqueix cantó y han escrit diferents poesías de totes menes pero sense ser vivificadas per l' esperit català que hauria de ser lo principal motor de elles.

No succeheix axís per cert en las *Follas novas*. Y axó qu' es un llibre consagrat á donar surtida á l' amargura encabida en un cor oprimit per las desgracias, libreescrit «en medio de todo-l'-os-desterrados» y en que si l' autora canta las desgracias agenes, las canta com á propias. «Por eso iñoro, diu la Rosalía Castro en la sensillíssima explicació de sa obra, que transparenta lo candor y l' ingenuitat ab que parla sempre per naturalesa, «ó que haxa n' o meu libro d' os propios pesares, ou d' os alleos, anque ben pudo telos todos por meus, pois os acostumbrados á desgracia, chegan á contar por suas as que afri xen os demás.»

Donchs en un aplech de poesías casi totes íntimas y en las que no es Galicia com en los *Cantares gallegos*, l' objecte, sinó quant més l' ocasió dels cants, en un llibre posterior en tants anys á aquells y produxit per totes las decepcions y tots los desenganyans, la Rosalía no renega ni 's penedeix d' un sol de sos versos antichs ni al desenganyar-se de que sos ideals puguin efectuarse dexa per axó d' acariciarlos y volguelos, ó be no trobant remey per sa infortunada terra volguer sa pérdua avans que renunciar á ells.

T' odio, oh camp hermós
ab tots verdiíssims valls
ab los teus alts llores
y ab tots caminets blanxs
sembrats de violetas
y coberts d' emparrats.

Os odio, oh montanyas
que 'l sol ponent trasmunta
qu' en las nits més serènas
beue lo raig de lluna
y hont en mos millors días
corri per las alturas.

Y tu també, oh riuhet,
com no n' hi ha més hermós,
també ben ahorrit
ets entre 'ls meus records;
jay, perque tant os amo
per so os odio á tots!

Sembla també una de nostras poesías d' una dotzena d' anys endarrera la que titula *Tristes recordos*: véjisen alguns trossos.

Una tarda allà en Castilla
brillava 'l sol tal com sempre
en aquells erms deserts brilla.

¡V ahont vaig aná á parar!
Distreyam guaytant al cel
per la terra no mirar.

Perque 'l cel era, axó sí,
un blau més ó menos fort
com lo que tenim aquí.

Pero la terra ¡no sé!
bon Deu 'y será possible
que Vos la fesseu també?

Mes ¿per qué estranyarme tal
si las cosas que feu Vos
jamay las podeu fer mal?

Vau fé aqueixos tristes plans,
mes vau ferlos, Deu clément,
tan sols per los castellans.

Y no 'm deixi de plorar
jamay fins que de Castella
se 'm van tenir que emportar.

Se m' en van dur perque en ella
no m' hi haguessen d' enterrar.

L' infortuni de Galicia 's' deu al abandonament en que l' ha tinguda sempre 'l govern d' Espanya, lo qual ha produxit la falta d' homes, que arrebatats per la emigració ó pel Rey surten de sa patria generalment per no tornarhi més los qu' emigran á l' Habana ó a punts més llunyans de l' Amèrica, y per quedarse en Castella los llicenciats del servey del Rey á desempenyar casi tots en Madrid los oficis més baxos y més desgraciats. D' aquí l' odi de la poetisa á Castella y l' horror á l' emigració magistralment expressat en la part del llibre que titula *Os viudas d' os vivos y os viudas d' os mortos*.

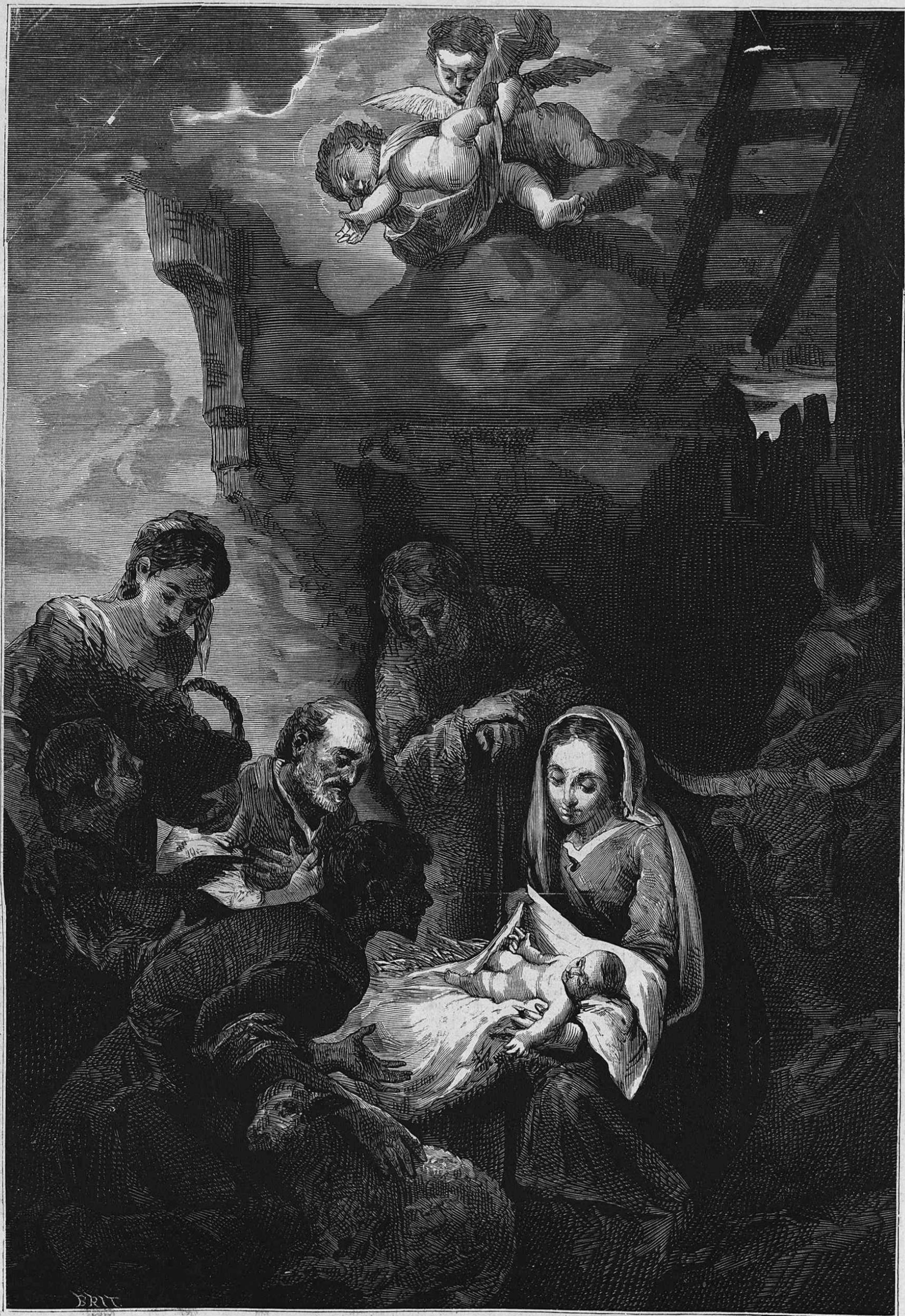
No podem menos de confessar que á nosaltres nos enamora la franquesa y poca vacilació ab que aquells versos imprecen á la terra que la fatalitat ha volgut que fos lo xuclador de la miserabile Galicia, perque proban que'l poeta no disressa 'ls seus sentiments y 'ls comunica ab tota confiança, *ex abundantia cordis*. ¿Per qué ser enemich d' aqueixas manifestacions? No es predicar odis ni malas voluntats, com s' ha pretés, entre provincias qu' haurian de ser germanas; es senzillament una quexa, un ay de dolor y de vegadas de desesperació justíssima, pero sense més trascendència.

Nosaltres, que com á catalans no hem cregit mai que la pèrdua de nostra gloriosa Catalunya 's degués tan á Castella com als matexos catalans, no 'ns avergonyim de que s' haja escrit en nostra llengua l' *Ay Castella castellana* y molts altres coses més picantes per que no poden ser un suspir més natural ni més ingenui del abatiment en que trobaven la patria, aquells que l' eczalavan. Es la més petita y la més merescuda y la més inofensiva de las venjansas contra qui d' una manera directa ó indirecta ha contribuit á la ruina d' un reyalme.

Y l' no admetre aqueixos desfogaments, axis com lo retrocedir espantats devant de un ideal de pràctica inconvenient, neix de no saber medir la distància que va del sentiment á la reflexió, *del cor fins al cap*, del poeta al calculista. Obliguis al poeta á cantar coses pràcticas, es á dir lo convenient, lo útil, lo ralhonable pera son país y esborris la poesia, que tot es hú. Lo mateix bon sentit dels encarregats de vigilar per las manifestacions literaries del nostre poble ho ha entés tal com dihem y no sabém que may los fiscals d' impremta s' hajan apoderat de cap poesia catalana, ab tot y haberse consignat en ellas fins los ideals més perillós per Catalunya, y en cambi hem vist periòdichs denunciats per un suelto, y fins escriptors subjectats á causa criminal per un sol article, que no deya ni de molt tant com aquelles.

BARTOMEU ESTEVE MURILLO

LA NATIVITAT — QUADRO DE MURILLO

Y es que tothom comprén que avuy las literaturas re-naxents poden dir en vers lo que no poden dir en prosa. Mes ahont anirà á parar aquest bon senyor ab tantas divagacions, á propòsit de la meva obra? s' deurá dir per sí l' eminent poetissa. Quins ideals hi troba en las mevas *Follas novas*, senzill producto de las amarguras de mos més tristos anys, condensació de mos dolors y mas afflictions, y clara manifestació de l' hipocondria que 'm rossega l' esperit? á qué venen totas aquellas filosofías?

Cert que no s' en esperava res d' axó, y n' hi demaném perdó per tan estranya surtida: mes aquí veurà á lo que anavam. Ab tot y s' r las *Follas novas* casi no més que un conjunt de poesías intimas s' hi descobreixen en tots sos cants, poser ni adonantsen l' autora, sa passió per Galicia; son poesias essencialment gallegas y en la forma, en la contextura, en lo ritme, expresan d' una manera inconscient, inadvertida moltes vegadas, aqueix malestar en que's consum Galicia, y més vagament, son ideal y son desitj, pero també són dupte en trovarhi remey. Donchs axó voldriam veure sempre en nostres poetas: qu' en tots los géneros de poesia s' hi vejés per ànima l' amor á nostra terra com en las *Follas novas* l' amor á Galicia que allavors s' escriurán verdaderas poesias que han de quedar per sempre entre l' poble porque en elles hi ha tendència á que oblid. Totas las poesias gallegas coincidexen en aquest punt; totes mostran la mateixa aspiració per sa terra adorada, lo mateix ara qu' anys endarrera, y en cambi si també aqueix amor se canta entre nosaltres, tróvanshi ja á faltar desde fa anys aquell ideal primitiu que dava vida als versos catalans sobre l' qual podiam girar los ulls mal fos com una estrella ahont no poguessim mai arribar á inundarnos en sa llum hermosissima. Aqueixa falta es la que va donant aridés y poca fixesa á nostra literatura; per cantar l' amor ó las dolsuras de la Fé sense dexarhi infiltrat l' esperit de la terra en que s' escriu, tan se val ferho en una llengua com en un' altre.

Nosaltres enteném que més que altra cosa nostres poetas s' han de cuidar de imprimir á sus obras lo segell característich de la nostra rassa y l' desitj de son ilimitat millorament y qu' han d' atendre á que no escriuen per ara sino per sempre.

Un poeta per més anomenat que sigui en nostres días, si sols se preocupa de las conveniencias de moment per Catalunya, en époques vinents al ser ben judicada nostra renaxensa, ni se l' voldrá conexe. En cambi com més anys passen més s' admirarà en Galicia á qui ha escrit los *Cantares gallegos* y las *Follas novas*.

Mes ja hem parlat massa de lo que fins á cert punt no diu lo libre de las *Follas novas*; pasém ara á veure lo que diu.

J. FRANQUESA Y GOMIS.

CANSÓ DEL BRESSOL

Mentre María bressava y vestía
son ros y tendre fillet que no dorm,
per endolsirli sos pits y adormirlo,
dolsa li canta dolseta cansó.
No ploris no, manyaguet de la Mare,
no ploris no, que jo canto d' amor.

Si l' aconsolo l' infant que bressolo
que li daré que li sápiga bó?
panses y figues y nous y olives,
y una plateta de mel y mató.
No ploris no, etc.

Cada gronxada t' daré una abrazada,
cada abrazada un beset amorós;
mes rósses trenes serán les cadenes
niu y arcobeta les ales del cor.
No ploris no, etc.

¡Qué n' es de bella ta galta en poncella!
¡Qué n' son de dolsos los llabis en flor!
Son una rosa que 'ls meus han desclosa
pera xuclarne la mel del amor.
No ploris no, etc.

Féli orenetes cansons d' amoretes,
fésli música gentil rossinyol:
si t' es poch fina ma falda de nina,
báixen los Angels del cel un bressol.
No ploris no, etc.

Sian ses ales glasser de tes gales
sian sos brassos coixins de ton cos,
jo per los polsos ne tinch de més dolsos
per embolcarle les teles del cor.
No ploris no, etc.

Sia ta faixa, si 'l cel no te 'n baixa,
quatre palletes de sech poliol,
quatre palletes tot just floridets
pera servirme de faixa y llenso!
No ploris no, etc.

Guarnímel Angels, bressámel Arcangels
d' ayre bon ayre, tot fentli l' amor,
mística bresca lo cel l' hi serveasca,
si en llet de Verge no trova dolsor.
No ploris no, etc.

Dels Reys l' estrella claríssima y bella
n' es baixa ideta á posarse en ton front,
quan ells te miran gelosos se 'm giran.
«¡Quina faldada de perles y flors!»
No ploris no, etc.

Totas s' enfloran les flors que t' anyoran
feyalas naixer ton riure tan dols;
tornan reviure si 'ls tornas á riurer;
¡mes ay! sols bénuen rosada de plors.
No ploris no, etc.

Quan se n' adonan los Angels entonan
cántichs de festa que s' tornan de dol:
«Ab Tu avants d' hora clareja l' aurora,
ab Tu avans d' hora s' ha de pôndre l' Sol.»
No ploris no, etc.

Mentre María l' bressava y vestía
veu ses manetes creuhades al cor,
prou l' endevina d' amor la joguina
que Fill y Mare barrejan sos plors.
No ploris no, manyaguet de la Mare,
que en la creu dura morirén tots dos.

JASCINTO VERDAGUER, Pbre.

EL CAPELLÁ MORO DE LA LLONJA

(Acabament)

Desembarcat que fonch el capellá ab lo seu bolich, va descosir aquest una mica, hi aficá el bras, cercá, palpant, palpant una de les taleques, la desfey y enfonyá la ma per endins y tregué una grapada de escutets que vā donar al capitá moro perque los repartis com á propina á tota la barcada. Els mariners tots contents y agrahits volian accompanyarlo, y durli el feix al manco fins el Salt del Ca ó les finestres verdes; pero ell no ho volgué de cap manera per no posarlos ab un compromís.

Se despediren, els moros s' allunyaren remant, remant; y el bon prevere se carregá el bolich demunt l' esquena y prengué el trot per la costa de Calamajó.

Abans d' arribar á dalt ja estava cansat com un ase, perque el bulto que duya era més faxuch que ell no s' feya comptes. Per prendre repòs y alenar, s' assegueu cuant fonch dalt de tot á un cantó d' un marje. Va veure un pajés que feya clots de figuera y el cridá:

—¡Jermá! ¡Jermá! Pero el pajés se posá á correr com un desaforat; lo mateix ó pitjor que si hagués vist el dimoni.

—Y ara perque fogiu, li cridava el capellá; cuant va caurer en que anava desfrassat de moro y cu' axó bastava y sobrava per ferli botar marjes y parets com una llebra encalsada per cusses crivenques.

—Tot sia per amor de Deu, digué per si mateix, y torná carregarse el bolich y á fer una altra mica de camí axí com pogué. Cuant va esser á la culassa de Porto-Pí va trobá dos bergantells mariners que feyan via cap á la volta de ciutat.

—Atlots, cridá el capellá. Arrambauvos y no tengueu por de mi, malediment me vejau vestit de moro.

—Y ara que voleu, contestá un de ells.

—Jo som sacerdot.

—Vaya una casta de sacerdot, respongué l' altra rígent, y tallá un clau.

—Toca, toca. No t' en rigas. ¡Que no 'm coneys! Jo som el capellá de la Llonja.

—¡Y té rahó! ¡Ah; com és ver la llisa! Jo estich veynat de caseua... ¡Y qué es tornat lòco!

—No, gracies á Deu. Jo vos ho contaré tot. Pero, per ara m' heu de fer un favó.

—Diga. ¡Qu' és que vol?

—Que m' aydeu á dur aquest feix fins dalt ca-meua y jo vos ho agrahiré y vos donaré per beurer.

—Posa una ma aquí, tú. Y es ben fexuch aquest viatge, si vá á dir vé. ¡Qué pestes hi du dedins, pare capellá?

—Coses ben sanes y de bon metrall. En esser dins ciutat vos ho mostraré tot. Per ara fassém via, abans de que temgamb que rohegar fosca p' el camí.

—Pero, bono. Que mos cont perqu' és que s' es vestit de moro. Sab que ho trob de faro per un sacerdot com vosté.

—Jo ara acab de arribar d' Alger.
—¡Qu' ha dit? ¡Qué somia?

—No somihi. Ben despert estich jo, gracies á Deu. Escoltaume una estoneta y vos donare compte y rahó d' aquest vestuari. Y los aná fent la contarella de tot cuant li havia succehit, sense que ningun dels dos mariners s' atreví á alenar fort. Cuant contava lo del patró, tots dos á la una li digueren:

—Ben merescut s' ho té el cosí Arnau. Si es un homo masa janfeda ab tothom, que al punt ho fa tot á garrotades, sense tenir consideracions á Meco.

Cuant arribaren á Santa Catalina, va esser alló un escàndol complet. Devers les Sitges hi havia uns cuants atlots que jugaven al *Moros venan*; y cuant repararen que en veritat venia un moro, se posaren les cames al coll correguent cap á la Pursiana y cridant com uns orats. Les catalineras sortien á veurer qu' era aquell renou, y se va mourer un tancau portes tan gros, que alló parexia un desveri. Els patrons més valents volgueren veurer la por d' aprop; y coneguent als mariniers y sabent que el moro que acompañavan no era moro, sinós qu' era un capellá rescatat, comensaren á cridar: Viva el capellá moro; y al punt tota l' infanteria de Santa Catalina ab rests de corda enclitanada encisos, los accompanyaren fins á la plasseta de la Llonja.

El capellá plorava d' alegria cuant veia la porta del Moll, la capella de San Telmo, la forca de la plasseta y á lo derrer el portal de la escaleta que tant conexia. Fé obrir ca-seua per un ferrer; els catalineros més principals hi pujaren ab los dos mariners; va fer dur botelles d' aygordent y resolis; y una canastra de rollets y dolces de bescuit de la Reyna; los vā mostrar lo que duya dins el bolich; s' escampá la veu per fora casa; els veynats hi acudiren com á mosques; maneta d' aquí, maneta d' allá; xerradisses d' un vent y sum de tabach negre per l' altra, y espants y rialles, y beguém, que el capellá paga. El bureu va durar fins una hora després de la Queda, que s' en aná cadascú á caseua, y deixaren tot sol al bon prevere, que treguentse totduna el vestit de moro, se tirá demunt el llit que tant anyorava y se adormí á les totes.

L' ondemá dematí corria de boca en boca per tota Ciutat la nova de la estranya arribada del capellá, ponderant tant les riqueses y alhaques que havia duxyt que hi va haver homo que assegurava haverne vistes dotse carros carregats á fons.

A les set ja tenia la casa plena de gent qu' anava á donarli la benvinguda, encara qu' ell no s' hagués cuidat de despedirse de ningú. Tots li feyan del amich.—No s' en recorda, li deya un, cuant vaitx esser á ca-són pare una vegada per veurer una neboda d' una cosina jerna meua que hi estava per dida?—Noltros dos hem anats á escola plegats á Sant Francesch, li deya un altra.—Jo y vos estavam á n' el mateix cafrer cuant eram nins, deya el de més enlla.—Cuàntes vegades li he ohit la misa, contestava un nou que acabava d' arribar.—Y per qué no me va escriurer un motet de lletra, cuant se vè esclau, clamava un altra, y jo hauria empenyorat tot cuant tench, sols per rescatarlo?—Veja si m' ho podia haver dit, cuant s' en va anar, responia un vell, y jo l' hi hauria girat fondos dins Alger ó allá ahont l' hi hagués interessat, malediment que fos estat á dins Infern.

—Gracies, gracies, contestava á tots el capellá, no es estat necessari. Deu no m' ha desamparat en les meues tribulacions.

Una trecalada de parents de lluny que tenia y que may anavan á veure l' perque deyan que era un pelat y un pobre errat de comptes; tots se destexinavan per ferli visites y presents, y no s' en tornavan que no los hagués mostrat el bobó de la terra dels moros, y no 'ls hagués dat esperances de poderlo arribar á testar qualche dia. Y tot axó encara no va esser res comparat ab lo que li succehi dins la Seu. No hi anava cap vegada que no s' hi arrambás cualcú per ferli dir una missa ó cantar un *Tedeum*, ó perque volia confessar-se ab ell. De cada dia tengué més pressa fins que fonch precis que li assenyalassen un confessionari apostol per ell, ahont rodetjat de beates si passava les primeres hores del dematí, y eran ben poques les que acabades de absoldre, cuant li besavan les mans, no li diguessen: ¡Ay! Pare confessor. Que m' faria de contenta si en morirse me deixás per recordansa una alaqueta dels moros. Toca, toca; besa les mans y vetén á combregar, y no pensem ab aquestes coses que distreuen, los contestava.

Apropósito de axó vos dech haver de dir que llavones com ara y sempre, hi havia á Ciutat dues castes de beatas. Unes eran persones totes de Deu, que sols cercavan la salvació de la seu animeta; y les altres eran dones malfences, que ab l' escusa de la devoció fogian de fam y de feyna. El capellá 'n confessava poques de la primera casta y moltes de la segona. Beates falses que no teian cap pensament de pobresa, mortificació ni penitencia, sino que cercavan vijurer de xeripes y arreplegar fent la maula lo que no havian pogut estolviar fent feyna. Com ell no era gens maliciós creya que totes eran de bona lley y vertaderes sirventes de Deu.

Succehi empero qu'un dia el pare confessó no va acudir com tenia de costum al seu confessionari. Tocan les sis; y les beates, qu'havia ja dues hores que l'esperava, comensaren a estar en turons y a tenir ansia del capellá. Una sobre totes, que li deyan na Besamorts, estava que no cabia en pell y preguntà tota ansiosa a un altre que tenia el mal nom de Rapa-altars:

—¡Senyora! ¡Qué sap perque és, que es torba tant avuy el pare confessor?

—¡Jesus amat! Jo anava a ferli la mateixa pregunta. Jo tench por que no estiga malalt.

—Si será d'ell aquest estramonió que han tocàt suara, digué un altra.

—¡Ah! fieta meua! ¡Y quin trastorn! Y ara que m'hi fa caure, tot podia esser, perque lo que es ahí vaitx trobar que tossia una mica.

—Y qué deu haver tengut aquest sant homo?

Y a poch a poch, parlant totes plegades, armaren un xep del diable, distraguent la gent devota que ohia missa a una capella del costat.

Tach; va t'aquí un escolanet que surt de la sacristia y passa per prop d'elles.

—Miquelet, li preguntan. ¡Saps si té res de nou el pare confessor?

—¡Que es seu aquest estramonió que han tocàt?

—Qu'ha de esser. Ell está ben bo. Pero no tenen que esperarlo avuy

—¡Y axó per qué?

—¡Que no vol confessar pús!

—¡Cá! Demá será fácil que torni. ¡Qui sab!

—¡Y avuy qué té?

—¡Que es forá porta?

—Lo que té es que anit passada li comparagué de Valencia una naboda viuda ab un ninet, qu'ell estima molt, y per axó no es vengut avuy.

—Vols dir que el pare confessor té una naboda. May havia sentit parlar de semblant cosa.

—Y jo'm pensava que no tenia cap parent.

—Aquesta si que es fresca. ¡Y per qué es venguda?

—Perque ell troba que es tornat vell, y l'ha enviada a demanar perque 'l cuid.

Y les beates, totes arregussades, anaren desfilant una darrera l'altre mestegant fàsols, cul batut y care alegra, y fentse creus de la nova que acabavan de saber tan contraria a los seus pensaments y projectes.

¡Voltros creurau que 'l dia siguent, que el capellá tornà esser d' hora dins el seu confessionari, casi no si va acostar cap beata, ni els altres dies tampoch; y ha gué de deixar el confessionari! Ni una pi'n quedá per nat senyal ó llavor d'esparraguera, tan falses eran totes. Mentida dich. Ni'n romangueran unes cuantes que may deixaren de confessarse ab ell els divendres, dissaptes ó diumenes de cada setmana ó les festes anyals; y llavors conegué el bon sacerdot quines eran les vertaderes beates ó bones persones que sols desitjan la gloria de Deu y les riqueses del cel.

Per aquestes pobretes, sense que la esperassen, hi va haver recordansa dins el testament del capellá. Les demés alhaques foren de la naboda y de la seua nora. Els diners foren distribuïts de la manera siguent: Trobaren dins una arquilla un cul de jarra plé d'escutets ab un paperet que deya qu'eran p'el nebot, y una jarra esquerda plena d'altres monedes d'or ab un altre rótul que deya: *Tot axó ha d'esser per rescatar esclaus moros pobres de questa ciutat.*

D'aquellos preciosos joyes jo'n he vistes més de dues, y encara crech que en trobaria qualqu'una a ca una persona coneguda meua que per fires me digué qu'un francès antany'ni'n donava més de cinc-centes lliures y no la hi volgué vendrer.

Ara, si no son morts son vius; y el cuento està acabat; y tant si vos ha agradat com si no, senyammos y passarem la corona, que ja passa d' hora.

Hala; atlots. Per lo senyal...

PERE DE ALCÁNTARA PENYA.

NADAL

CANT POPULAR ALEMANY

(Traducció)

Los pastors se despertan a mitja nit: senten enlayre com una música, d'alegres sons; també hi senten cantar ¡GLORIA!. Es lo chor dels Angels que canta perquè Déu es nat. ¡Axó es ben cert!

Los pastors de la garriga dexan depressa les barraques, y perden l'alé de tant com corren. Corre que correrás, lo pastor y son fill arrivan a un estable...

—¡Pare, pare! Mirau qui hi ha dins l'estable; mirau qui infant més agradós ab bolqués blanxs, blanxs com la neu. Prop d'ell hi ha un bou y un aset.

—¡Mirau! Hi ha també una hermosa Verge que s'ajenna y adora 'l bell Infant.—¡Acosta't germanet; alsat't de puntetes, miratz 'ls!

«Pobrets! ¡Que Deu los guarde de mal! ¡Quien fret que fá!.. ¡Fa un fret que gela, un fret que mata! ¡Quina pena que m'fá l'Infant tan petit! ¡Com xiula, com bramula la ventada!

«¡Ay! ¡Qué Deu ne tinga pietat! ¡Pobre Mare, que 's tan pobre que no te res... ¡Res; ni una olleta per cóure 'l menjar, ni farina, ni mantega, ni llet, ni sal!...

«¡Germanets meus, aném! Torném tots a casa: aném a cercar alguna cosa per l'Infant. Partim, y que quan tornén, no n'hi haja cap que vinga ab las mans buydes.»

R. PICÓ Y CAMPAMAR.

UN REMITIT

Agrahím als senyors Jover y Aleu l'envio del remitit qu'à continuació traduhió ab lo major gust, per quant ve a comprobar, deixantho en peu tot, quant diguerem relativament a la qüestió de que tracta.

«Senyor Director de *El Diluvio*:

«Sr. Director de LA ILUSTRACIÓ CATALANA.

Barcelona 10 de Desembre de 1880.

Molt Sr. nostre: Li preguém l'inserció en son periódich de las següents ratllas: Los infrascrits, havent notat com corrian distintas versions sobre lo succehit ab motiu d'haverse gestionat oficialsament per los mateixos, quant un d'ells com a vicepresident de la Comissió provincial se posá en relació ab l'altre, com autor de l'*Estatua de Sant Jordi* de la Diputació, la terminació del quadro de la *Batalha de Tetuan*, han cregut que, pera coneixement del públic que s'ha interessat en la discussió haguda sobre dit quadro, debian afirmar los següents extremos:

Primer. Que en efecte 'ls insfrascrits, en ocasió en que 's colocabla dita estatua en la fatxada de la Diputació, convingueren en que l'altre d'ells, Aleu, escriuria com escrigué a Fortuny pera saber si terminaría 'l quadro d'aquella batalla, que corresponia a l'expressada Corporació, n'obstant lo que fins allavors había mediat entre él y aquesta. Ademes li escrigué en quina feixa podria tenirlo terminat en cas afirmatiu.

Segon. Que després d'haver calculat una suma aproximada també 's demandà a Fortuny per quina cantitat acabaría la obra, pera en son dia poguerho proposar á la Comissió

Y tercer. Que Fortuny, en contestació, digué que per la gratitud que debia a la Diputació terminaria sa obra que constituió son bell ideal, pero sense fixar l'época perque necessitava anar al Africa pera nous estudis, deixant de contestar sobre la cantitat, pero afegint que allavors una vegada practicat lo dit, presentaria son quadro á la Corporació provincial.

Doném a V. senyor Director, anticipadas gràcies per l'obsequi otorgat a sos amics y servidors, q. b. s. m. —Eusebi Jover, Andreu Aleu.»

Res més afegiriam á lo dit sobre aqueixa ja enutjosa qüestió, si *El Diluvio* del dia 11 al reproduhir lo remitit anterior no 'n vulgués treure partit com per insistir en las falsas afirmacions que sobre la qüestió tenia fetas.

No hem permés que 'l senyor Gallard contestés en nostre periódich al *Diluvio*; primer, perque aqueix noli desfà res de lo que ha sustentat en LA ILUSTRACIÓ, y sols se li gira en insults ab motiu de las seves ideas políticas, que aixó com a càrrec a un critich artistich no deixa de tenir la seva gracia; en segon lloc perque fins tenint la condescendencia de contestar en un remitit, *El Diluvio* no li volgué insertar; y per fi perque suposant *El Diluvio*, també falsament, que haviam abandonat á nostre company obligantlo á firmar l'article en que parlava d'aixó, veja ara com LA ILUSTRACIÓ's fa seu lo manifestat per son critich artistich.

La qüestió queda reduhidá á lo següent: *El Diluvio* ha dit y repetit terminantiment, entre tot un teixit d'ineixactituts, que en las variats cartas, y no una que 'l senyor Aleu rebé de 'n Fortuny, aqueix li deya que no estava satisfet del quadro y volia borrarlo.

Y aixó es lo que 'l senyor Gallard negà rodonament y negat queda en lo remitit en que al explicar en lo tercer extrem lo que deya la carta de Fortuny, no parla rés de lo que diu *El Diluvio*, y fa sols constar que 'l quadro en qüestió constituió son bell ideal.

Mes com al explicar lo remitit sembla que *El Diluvio* lo publicàs ufano, y com volguen insistir en sas inexactituts, nos veyém en lo cas de publicar á continuació un parell de ratllas de que no pensavam haver de fer us, dirigidas á nostre Director literari per lo senyor Aleu, únic que pot decidir la qüestió que per nosaltres queda terminada:

«Sr. D. Joseph Franquesa y Gomis.

Molt estimat amich: No tinch inconvenient en afirmarli, pera que V. 'n fassa d'aixó l'us que vulga, que en la única carta que vaig rebre d'En Fortuny en ocasió d'estar aqueix component son quadro *La Batalla de Tetuan* destinat á nostra Diputació no 'm parlava de qu'estigues poch satisfet d'ell, ni 'm deya res que pogués donarho á entendre.

Barcelona 17 de Novembre de 1880.—A. Andreu Aleu.»

NOVAS

Lo distingit mestre compositor senyor Pedrell, ha termenat en Lleyda, ahont resideix actualment los poemas sinfònichs *Trionfi* y *Exelcior* y 'ls lirichs *Massépp* y *Tano* que seran executats en Madrid durant la present temporada.

Galantment invitats per los senyors Florentsa germans hem tingut ocasió de visitar la magnifica fàbrica de porcelana que dits senyors poseheixen en lo barri d'Hostafranchs. Ja teniam notícias de que l'establiment mencionat no tenia rival en Espanya, pera l'especialitat á que 's dedica, mes no per això deixarem de quedar agradablement impresionats en nostra visita al veure 'l grau d'avens que aquest ram de nostra industria ha alcancat a Catalunya. Succesivament anaren seguint totes las dependencias de la citada fàbrica, comensant per lo taller de *gaceteria* ó sia lo lloc ahont se fabrican las pessas qu'han de servir pera enforrar los diversos objectes de porcelana y després anarem visitant per son ordre los molins pera triturar las primeras matèries que serveixen pera la fabricació de la porcelana que son los cuars, los kaolin y 'l feldespat, presenciarrem la fabricació de la pasta preparada ab lo resultat de la anterior trituració y una cantitat suficient d'agua y la fabricació de las diferents pessas de porcelana, los dos fornys que desarrollan una cantitat considerable de calor y finalment, y això fou lo que 'ns va deixar més sorpresos, los tallers de pintura de dita fàbrica, ahont admirarem treballs que poden ben competir ab los de las anomenades fàbricas de Sevres y de Saxonía cridant especialment nostre atenció un plat ahont vejerem reproduïda una xispejant lámida del dibuixant Planas y una plata reproduïnt ab notable pulcritud la lámida de nostre número xv original del distingit aquarelista senyor Llovera.

Lo dijous 16 del corrent l'*Associació d'Excursions Catalana* celebrà la sessió inaugural del present any académich en lo gran saló del Foment de la Producció Espanyola, assistinthi una numerosa y escullida concurrencia en la que 's contaban moltes senyoras, així com també algunes autoritats, representacions de las mateixas y de varis corporacions barceloninas de las que recordém los dos Foments, Amics del País, de la Instrucció, Excursions Científiques, Ateneo, Musical Catalana i la prempsa.

Lo saló estava decorat ab verdader gust artístich y adequat al objecte. La part superior de la testera era ocupada per unes elegants cartelas contenint los noms dels principals excursionistas catalans de totas époques; dessota, com formant dosser, brillaba un escut de Catalunya entre dos estandarts, y un xich més avall se destacaba lo sello de la corporació de gran tamany en porcellana.

A abdós costats, en la tarima, hi havien dos ben combinats grups de útils d'excursionista en armonia ab objectes d'història natural y arqueològichs produïnt un vistós colp de vista junt ab la esplèndida lluminaria del saló.

Oberta la sessió á las 9 comensà lo senyor Secretari donant lectura de la memoria dels treballs fets durant l'any per l'*Associació d'Excursions Catalana*, qual lectura durà aproximadament mitja hora. Després lo senyor Tobella llegí una extensa descripció de la excursió á la illa de Mallorca, efectuada per la corporació l'estiu passat, relatant minuciosament las covas de Artá y Manacor, lectura que fou coronada per nutrits aplaudiments.

Lo president senyor Arabia pronunció un brillant discurs prenent per tema lo *pervindre del excursionisme en Espanya* en lo qual, si be lleugerament, feu la història de les societats geogràfiques y excursionistas nostra patria, salpicant son discurs de atinades apreciacions meresquen lo assentiment de tota la concurrencia que saludà al senyor Arabia ab un espontàneo y repetit aplauzo.

Ha mort en la vila de Camprodón don Joseph Morer y Lacet, autor de la Història de la mateixa qu'escrigué junt ab don Francisco de A. Gali. Lo senyor Morer era molt apreciat en aquella comarca per qual motiu sa mort ha sigut molt sentida; a més de la Història citada deixa escritas varis poesies y una «Flora y fauna» d'aquelles encontrades. (R. I. P.)

LLIBRES REBUTS

EL PROGRESO AGRÍCOLA. Discurso leido por D. César Santomá en el Ateneo de Valencia —En la sessió inaugural del curs de 1880 a 81, y baix lo tema anunciat, llegí'l Sr. Santomá un magnific discurs, tan notable per sa galana frase y correcta forma literaria com per

la veritat brillantment comprobada y qu' es l' idea generadora del discurs, consistent en que l' progrés agrícola ha sigut impossible fins que la Química ha establert los fonaments científichs de l' Agricultura.

Felicitem al Sr Santomá per son eruditissim travall, y felicitem també al Ateneo de Valencia, que sab despertar tant l' interés, mostrant fruyts sortits d' ell tan apreciables com lo de que 'ns hem ocupat.

Forma un quadern de 30 planas, esmeradament impres en casa M. Alufre; Quevedo, núm. 17, Valencia.

LA ROSA DE ORC,

—Ab aquest títol ha compost D. Enrich Claudi Girbal cronista de Girona, un curiós opúscul, en lo que dona noticia de aquesta dàdiva pontificia, que remonta al segle xi. Manifesta també, segons los Breus, la seva mística significació, puix designa en son conjuntal mateix Redemptor; son sobirà domini en sa materia; sos perfums, la gloriosa resurrecció de Jesucrist; son color de púrpura, la Passió; sas espines, las de la santa corona; y per últim, simbolisa també aquesta magnífica rosa la felicitat eterna.

Detalladament descriu l' erudit autor las cerimònies usadas pera sa benedicció en la Dominica quarata de quaresma, y per últim fa mérit dels Prínceps, Reys, Dux de Venecia, personatges célebres, ciutats, iglesias é imatges á qui ha sigut remesa aquesta dàdiva, simbol del goig y generositat pontificia, expressant los motius de la concessió. ab altres interessants detalls. Se contan entre 'ls Reys de Aragó que la reberen don Martí I y don Joan II.

PILAR. Melodía pera cant y piano. Lletra de Joseph M. Serra y Marsal. Música del M. Candí Candi. Rafel Guardia, editor, passatje de Bacardí.

La poesia *Pilar* del senyor Serra y Marsal fou premiada ab la flor natural per la *Joventut Católica* en lo certámen d'en-guany, y si es defectuosa en la forma y en lo des-arrullo es en cambi ben sentida y denota inspiració.

Lo mestre Candi ha posat en música una estrofa de aquesta poesia. Es una melodía de curtas dimensions y de sabor popular. La música es adecuada á la lletra, son quatre notes ben trobadas. De la senzilla melodía n' ha tret lo senyor Candi tot lo partit que's podia perfer del acompañamiento un discret travall d' armonia que posa de ralleu los coneixements que en aquest art posseix y que havém tingut ocasió d' apreciar en altres composicions de dit senyor.

BIOGRAFÍA DE D. JOSÉ BERNAT BALDOVÍ, compuesta por Jaime B. Gaudiel (Juan B. Granell).—Compon un quadern en que 's detallan ab molt coneixement y, ab molts comprobants la vida y obras d' aquell malagueñy escritor valencià, qu' escribia indistintament en aqueixa llengua ó en la castellana, y qu' ab tanta gracia manejava l' género festiu. Agrahim l' envio al señor Granell y lo felicitem per son apreciable travall.

Lo quadern té 42 páginas y está impres en casa Joan Guix, carrer de la Cofradía Sastres, número 8, Valencia.

no podém jutjar, la trobém modelada ab poca seguritat y la testa posada en una actitud un poch forsada. Lo gos aijegut está fet ab soltura y demostra los molts estudis que n' ha fet lo senyor Campeny. Lo dibuix es incorrecte en las parts inferiors, puig la pata no descansa y es desproporcionada. La testa está ben executada y millor sentida, y en lo conjunt se hi veu la casta, *chien-loup*.

També es un busto-retrato la obra deguda á D. Eduard B. Alentorn. Personas que coneixen l' original nos diuen que la semblanza es admirable. En quant al modelat debém dir que es un xich sech, cosa deguda en part á las líneas de la persona retratada, á la llum que rebé en lo lloc en que está colocada y al calor antipático de la terra cuya. No obstant veusí en la obra las bellas condiciones que adornan al jove artista y que 's demostran en la posa total, en la correcció del dibuix y en la execució segura y franca.

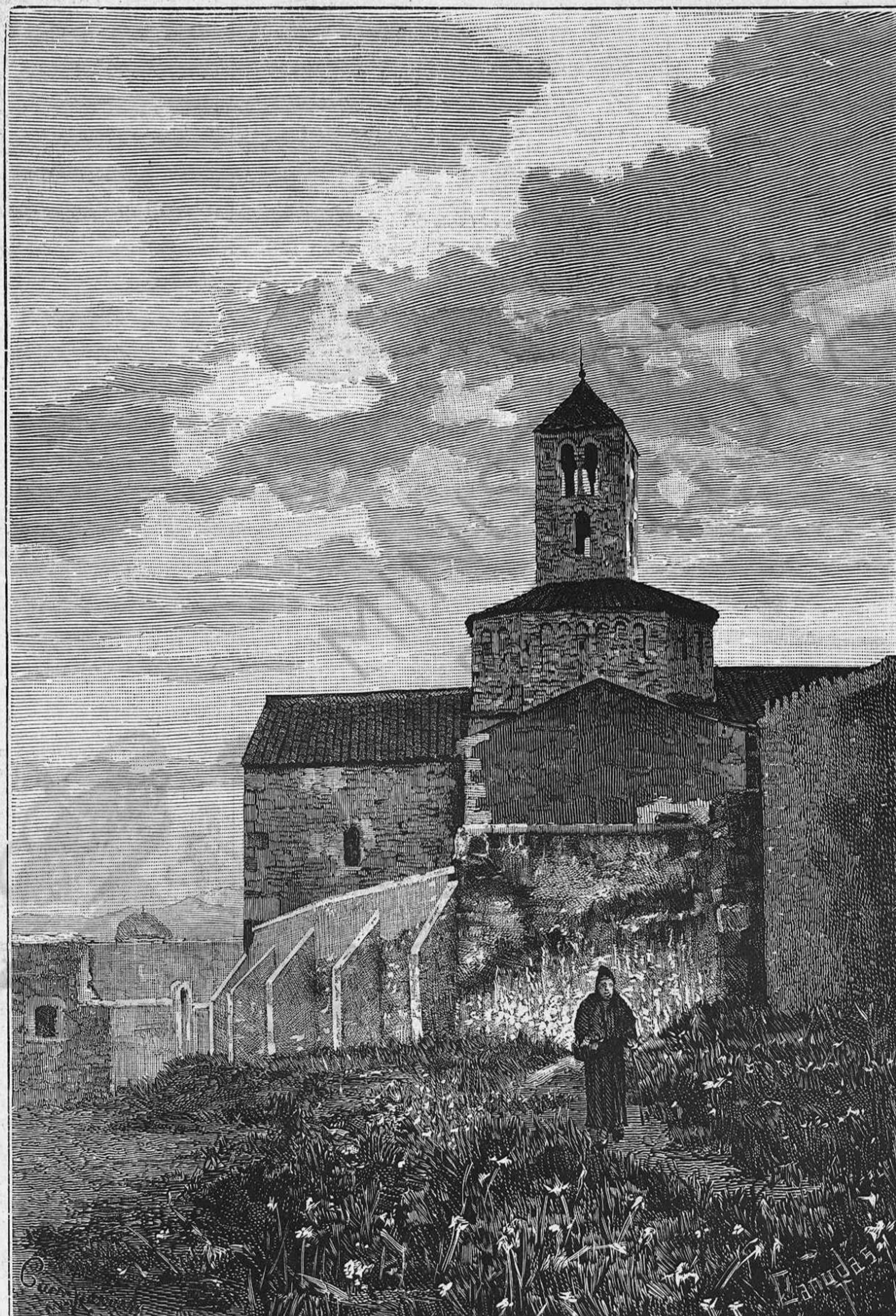
Lo Sr. Carcassó, deixeble dels reputats escultors Srs. Vallmitjana, ha exposat un busto de pageseta italiana que 's recomana per la calitat de las robes que l' adornan, pel dibuix sempre segú y elegant y per la manera de fer senzilla y bonica que tant ha acreditat á sos mestres. Ab tot creyem que l' busto en qüestió está molt per sota del que forma son *pendant*, y que es un noy calabrés, del que 'n tinguerem ocasió de parlar en una de nostras pasadas revistas.

Al primer cop de vista, tothom atribueix al elegantissim escultor Sr. Reynés, un busto que 's troba exposat en lo local mencionat, puig á la elegancia de líneas reuneix una exquisita finor en lo modelat y composició, y en la agrupació de la roba que divideix lo busto de ell y el pedestal tothom hi veu lo modo de fer del citat artista; mes á mesura que un va regoneixentlo se troba en que no hi ha encara prou seguretat en lo fer.

alguna desproporció, (com per exemple l' amplada de las espallasses dada la testa) y las formes algun tant masculins del pit que deixa descubert. Aquesta obra esculptòrica es deguda al jove senyor Montserrat deixeble del senyor Reynés, y per lo tant no es estrany; lo deixeble estudiá al mestre com es natural.

Perseveri lo senyor Montserrat en l'estudi y pot estar seguríssim que més de una volta haurém de tributarli nostres alabansas, puig comensen ab bon peu.

A. GALLARD.

IGLESIA DE SANTA MARÍA, EN SANT PERE DE TARRASSA

BELLAS ARTS

Com prometerem en nostre passat número, nos ocuparem en lo present de las pocas obras esculptòricas que en la Exposició-Parés havem tingut lo gust de veurer de pochs días ensá.

Son degudas als joves artistas senyors Campeny, Alentorn, Carcassó y Montserrat.

Lo primer de dits senyors ha exposat un busto-retrato y un gos. La primera obra, apart de la semblanza, que